

Nr 409.

Av herrar **Fredberg** och **De Geer** i Lesjöfors, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 146, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 16 maj 1930 (nr 139) om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete m. m.

I proposition nr 146 till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit ändring i vissa delar av lagen den 16 maj 1930 om inskränkningar beträffande tiden för bageriarbete m. m. Förslaget innehåller tre huvudpunkter. Först avses att lagens giltighetsområde skall undergå en generell utvidgning genom att orden »till avsalu» i lagens § 1 borttagas. Då ändringen ifråga huvudsakligen har avseende på allmänna inrättningar, kräver den ett tekniskt komplement som ges i en ny § 9. Vidare föreslås att det hittills gällande undantaget för s. k. familjebagerier skall utgå. Slutligen innehåller förslaget en framflyttning av det tidigaste klockslag, då arbetet må börja, med i ett avseende en halvtimme och i ett annat en hel timme.

Av dessa tre ändringsförslag äro de två första en förutsättning för att Sverige skall kunna ratificera 1925 års internationella konvention angående nattarbete i bagerier, vilken fråga också av Kungl. Maj:t nu ånyo hänskjutes till riksdagens prövning. Beträffande förslaget att utesluta orden »till avsalu» synes det knappast ha föranletts av något annat skäl än önskemålet att möjliggöra nyssnämnda ratifikation. Det förefaller oss därför onödigt att i detta sammanhang dröja vid ifrågavarande förslag.

Kärnpunkten i propositionen är i stället förslaget att borttaga undantaget för familjebageriernas räkning. Föredragande departementschefen anför i detta avseende såsom motiv, att undantaget i fråga kan vara till skada för övriga bageriföretag. Denna konkurrenssynpunkt understrykes starkt i yttranden avgivna av bageriidkareföreningen, bageriindustriföreningen och hantverksorganisationen. Emellertid har den av socialstyrelsen utförda undersökningen med full klarhet utvisat, att familjebagerierna — trots deras påstådda försprång i konkurrensen — i själva verket förlorat terräng i jämförelse med övriga bagerier under de år som gått sedan nästföregående undersökning på området (1925). Uppfattningen att undantaget för familjebageriernas räkning måste upphävas för att skapa likvärdighet i konkurrensavseende är sålunda icke grundad på fakta. Mera bärande förefaller det skäl, som anförts av livsmedelsarbetareförbundet, nämligen att undantaget tillåte socialt svagare grupper att arbeta under sämre förhållanden än socialt starkare. Nu har emellertid socialstyrelsens undersökning även utvisat, att

familjebagerierna blott i ringa utsträckning utnyttja sin rätt att börja arbetet tidigare än yrkesbagerierna, samt att regelmässigt söndagsarbete är mera sällsynt i familjebagerierna än hos särskilt de större yrkesbagerierna. Även den av livsmedelsarbetareförbundet framhävda sociala synpunkten synes sålunda icke giva någon grundad anledning till den föreslagna åtgärden. Slutligen har socialstyrelsen anfört, med instämmande från departementschefen, att kontrollen över lagens efterlevnad skulle underlättas, om den i vissa avseenden otydliga gränsdragningen mellan två företagskategorier borttoges. Emellertid påpekar departementschefen, enligt vår mening med full rätt, att all kontroll över arbete, som bedrives i förbindelse med hemmet, är till sin natur förenad med svårigheter. Efter vår uppfattning måste dessa svårigheter i praktiken visa sig betydligt större än svårigheten att upprätthålla en tillfredsställande gränsdragning, varför vi icke kunna finna att förslaget medför någon verklig vinst ur lagtillämpningssynpunkt.

Det kan visserligen sägas, att när förhållandena beträffande familjebagerierna redan stå nära dem, som genom lagen framkallats för yrkesbageriernas räkning, behöver det icke medföra någon egentlig svårighet för familjebagerierna att inrangeras under lagens regler. Bakom detta negativa skäl för lagändring skymtar önskemålet att kunna åvägabringa ratifikation av 1925 års konvention. Vi dela härvidlag den av kommerskollegium anförda uppfattningen, att familjebageriernas i regel ekonomiskt svaga ställning gör dem särskilt känsliga för ingrepp, men vilja därutöver såsom huvudskäl mot den tilltänkta lagändringen åberopa de svenska lagstifningsprinciperna på arbetstidens område. Såsom senast framhållits av arbetstidsutredningen angående affärs- och kontorsanställda, intager svensk lagstiftning den ståndpunkten, att hemmet och familjen böra bevaras från det intrång, som lagbestämmelser och myndighetskontroll förorsaka, samt att de känslor av samhörighet, som i regel råda mellan medlemmar av samma familj, utgöra ersättning för lagar och skyddsföreskrifter. Att vidmakthålla denna princip synes oss viktigare än att ernå anslutning till en internationell konvention.

Vad beträffar förslaget att framflytta tiden för bageriarbetet från kl. 5 till kl. 6, vilja vi icke bestrida, att ett arbete som börjar så tidigt som kl. 5 i åtskilliga hänseenden innebär olägenheter för arbetarna. Vi dela emellertid socialstyrelsens tvivel, huruvida detta skäl verkligen är bärande nog för den föreslagna lagändringen. Livsmedelsförsörjningen hör nämligen till de områden, där lagstiftaren bör visa särskild respekt för allmänhetens önskemål och det icke blott för dess rationella intressen utan även för dess vanor. Härtill kommer, att ett stort antal bagerier icke anse sig behöva begagna rätten till morgonarbete i hela dess utsträckning, samt att den internationella konventionen överensstämmer med vår nu gällande lagstiftning på området. När departementschefen ansett sig böra acceptera den av livsmedelsarbetareförbundet framförda ståndpunkten, att ett samband existerar mellan den föreslagna tidsändringen och förslaget att upphäva undantaget

för familjebagerierna — vilket förslag vi av andra skäl motsätta oss — kunna vi icke finna annat än att övervägande skäl jämväl tala emot den föreslagna ändringen av tiden för bageriarbetets början.

Då sålunda borttagandet av orden »till avsalu» samt därmed sammanhängande förslag icke synes ha någon självständig betydelse, då vidare upphävandet av undantaget för familjebageriernas räkning synes innebära ett otillräckligt motiverat avsteg från svensk lagstiftningsprincip och ett onödigt intrång på den enskilda företagsamheten, och då slutligen framflyttningen av tiden för bageriarbetets början kan göras till föremål för vägande invändningar, få vi härmed föreslå,

att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 146 med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen 16 maj 1930 om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete m. m.

Stockholm den 22 mars 1939.

G. M. Fredberg.

Gerard De Geer,
Lesjöfors.